

نویسنده: جودیت وایلد

ریچارد وایلد

مترجم: نیما ورامینی

سوادبصری

سرشناسه: وایلد، جودیت

Wilde, Judith

عنوان و نام پدیدآور: سواد بصری: رهیافتی مفهومی بر حل مسائل گرافیک / جودیت وایلد، ریچارد وایلد؛ مترجم نیما ورامینی.

مشخصات نشر: تهران: فرهنگسرای میردشتی، ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری: ۱۹۲ ص: مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۱۶-۰۱۶-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Visual literacy : a conceptual approach to graphic problem solving, c 2000.

یادداشت: کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشرین متفاوت منتشر شده است.

موضوع: گرافیک

موضوع: ارتباط دیداری در هنر

شناسه افزوده: وایلد، ریچارد

شناسه افزوده: Wilde, Richard

شناسه افزوده: ورامینی، نیما، ۱۳۴۴ - مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ س ۹۱۲۴/۵۷۸۴ NC

رده بندی دیویی: ۷۴۱/۶

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۸۶۱۶۴

مترجم: نیما ورامینی (عضو هیئت علمی دانشگاه علم و فرهنگ)

ویراستار: صدیقه صادقی مکی

مدیر هنری: فاطمه خسروچردی

صفحه آرایی: مرضیه بهنامی فر

مدیر تولید: علی زارعی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰

لیتوگرافی: فرآیند گویا

چاپخانه: ایبانه

صحافی: گوهر

ناشر: فرهنگسرای میردشتی

شمارگان: ۳۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۱۶-۰۱-۶

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

تهران: میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، نبش وحید نظری، مجتمع

تجاری نادر تلفن: ۶۶۴۹۰۶۶-۲، نمابر: ۶۶۴۹۱۹۶۸-۲۱

مشهد: چهارراه لشکر، به طرف میدان ده دی، پاساژ دینینها

تلفن: ۸۵۴۴۹۵۱، نمابر: ۸۵۱۴۷۶۱-۵۱۱

www.fmidashti.com info@fmidashti.com

سواد بصری

ره یافتن مفهومی بر حل مسائل گرافیکی

سواد بصری

رهیافتی مفهومی به حل مسائل گرافیک

این کتاب را به دانش آموزانمان تقدیم می‌کنیم؛ به کسانی که ما را یاری کردند تا کاری را که عاشقانه دوست داریم بهتر انجام دهیم و به فرزندانمان، براندون و تریبلی، به خاطر شکیبایی و درکشان در طی به ثمر رسیدن این کتاب.

تقدیم به مادر و پدرم به پاس مهر بی‌پایانشان
نیما ورامینی

www.ketab.ir

فهرست

۱۰	پیشگفتار به قلم استیون هالر
۱۲	مقدمه
۱۴	قدردانی

بخش اول:

تمرین های طراحی گرافیک

۱۷	طرح تمرین مربع سیاه
۲۱	طرح تمرین سیاه و سفید
۴۳	طرح تمرین جک و جیل
۵۵	طرح تمرین دایره، مربع، مثلث
۶۷	طرح تمرین کمتر با نتیجه ی بیشتر
۷۷	طرح تمرین صفحه ی متغیر
۸۵	طرح تمرین طراحی با حروف چاپی
۹۳	طرح تمرین شخصیت پردازی با حروف چاپی
۱۰۱	طرح تمرین علائم جاده
۱۱۳	طرح تمرین زندگی و مرگ
۱۲۳	طرح تمرین بارکد، کد میله ای
۱۳۱	طرح تمرین صدای ۱
۱۴۳	طرح تمرین ۱۰۱ طرح گرافیکی
۱۵۱	طرح تمرین نقشه
۱۵۹	طرح تمرین تقدیر از آندره برتون

بخش دوم:
تمرین‌های تصویرسازی

۱۶۷

۱۶۸

۱۷۴

۱۸۰

۱۸۶

طرح تمرین دستاورد جهانی

طرح تمرین چشم انداز شهر نیویورک

طرح تمرین صدای ۲

طرح تمرین شماره‌ی ۱۱

www.ketab.ir

هنگامی که کتاب سواد بصری، تألیف ریچارد و جودیت وایلد، را خواندم شگفت‌زده شدم، البته نه به علت نقص در این مجموعه، بلکه به سبب ظرافت و نکته‌سنجی به کار رفته در این اثر بود. بی‌تردید اگر چنین پیشنهادی به من داده می‌شد، دچار مشکل می‌شدم، چون نمونه پروژه‌های دانشجویی ارائه شده در جلد دوم کتاب وایلدها از نظر من طاقت‌فرسا و ترسناک‌اند، اما برای دانشجویان آنها چنین نبوده است. وقتی در مدرسه بودم آموختم که شکل گرافیک از محتوا جداست و گویی یگانگی بین این دو نامعقول و کاملاً مردود است، اما در این کتاب تمرینات ارزنده‌ای است که فن و مفهوم را در هم آمیخته به گونه‌ای که به نظر می‌رسد اینها از هم جدا ناپذیرند. ممکن است این سوال برای شما پیش آید که طراحی گرافیک در قالب‌های رسمی اعتبار می‌یابد یا می‌توان آن را به خاطر خودش پذیرفت؟ می‌توان گفت در این قالب‌ها اثر هنری خلق می‌شود؛ اما نکته‌ی مهم این است که طراحی گرافیک شکل هنری مستقلی نیست، بلکه همواره وابستگی‌ها و پیوستگی‌هایی دارد و تمرین‌های وایلدها بر هر دو مورد تأکید می‌ورزند.

با سرمشق قرار دادن تفکری مفهومی آموختم که در هر راه دشواری قدم بگذارم. در آن دوران رشته‌ای را انتخاب کردم که بیش از محتوا به آرایه‌ها و تزئینات در آن توجه می‌شد، به گونه‌ای که استادان این رشته به استفاده‌ی مجدد از رمزهای قدیمی و استعاره‌ی تمایل داشتند. خوشبختانه من به سمت مدیر هنری صفحه‌ی «op-ed» روزنامه‌ی نیورک تایمز درآمدم، صفحاتی از روزنامه که نویسندگان می‌توانند نظر شخصی خود را بنویسند. این روزنامه پیش از این منبع «تصویرسازی مفهومی معاصر» به شمار می‌رفت و در آنجا از استعاره و تمثیل و نمادگرایی برای انتقال ایده‌های پرمعنای سرمقاله‌ها استفاده می‌شد. آموزش دوران تحصیل و فعالیت‌های حرفه‌ای نتوانسته بود من را برای این گونه

از تصویرسازی (تصویرسازی مفهومی) پرورش دهد، بی‌تردید اگر در گذشته با تمرین‌هایی چون کتاب حاضر وادار به تفکر شده بودم، مهارت‌هایی را زودتر و حتی شاید بهتر به دست می‌آوردم.

مباحث ارائه شده در این کتاب به صورت مطلق پاسخ صحیح یا غلط ندارند، بلکه این دانشجو است که برای هر مبحث راه حل‌های متعددی را تجسم می‌کند و عملاً این تمرین‌ها آزمونی برای رسیدن به گستره‌ی ادراک و فهم دانشجویان و سکوی پرتاب به تفکر عمیق مفهومی است. ویژگی هوشمندانه در طراحی تمرین‌ها شکل گرفتن پرسش در ذهن مخاطبان است. و نه پاسخ آن اشکال گرافیکی که دانشجو را به سمت آزمودن و تجربه کردن ترغیب می‌کند، همچنین محدودیت‌های فیزیکی اشکال ملزوماتی را ایجاد می‌کنند، اما این بدان معنا نیست که از شاخص‌ها نمی‌توان تخطی کرد. محدودیت‌های زمانی در اجرای تکلیف‌ها موجب پرورش قدرت تمرکز دانشجویان می‌شود. گستره‌ی وسیع مسئله‌ها نیازمند راه حل‌های متعددی از تایپوگرافی تا تصویرسازی است و در داخل و خارج از محیط آموزشی، روش‌های متعددی را در زمینه‌ی ارتباطات بصری به دانشجویان پیشنهاد می‌دهد.

شاید اهمیت کتاب حاضر این است که فقط برای مبتدیان نگارش نشده است، گرچه گستره‌ی موضوعات ارائه شده در این کتاب نکات مهم بنیادی را، مانند تمرین‌های رنگ و شکل و مفاهیم انتزاعی پیچیده مانند تصور صدا، مرگ، کامل و مؤثر شرح می‌دهد و از کنار هیچ یک از آنها به سادگی نمی‌گذرد، علاوه بر این دانشجو هرگز در ابهام و بی‌هدفی رها نمی‌شود. بی‌تردید بارزترین جنبه‌ی حل یک مسئله فرایند دست‌یابی به پاسخ است.

هرچند سال‌ها در این زمینه تجربه‌ی کاری داشته‌ام، مطالعه‌ی این کتاب و روش طرح پرسش و دیدن راه‌حل‌های متعدد و شگفت‌انگیزی که در این مجموعه ارائه شده بود من را به سوی شیوه‌ای جدید از تفکر سوق داد که نه تنها به تدریس من مربوط می‌شد، بلکه با اصول گرافیکی‌ای که هر روز با آن سروکار داشتم در ارتباط بود. تصور کنید که هرگز برای یادگیری دیر نیست و کتاب سواد بصری کتاب پرمایه‌ای برای آغاز تجربه‌ی هر فرد در این رشته است.

استیون هلر
مدیر ارشد هنری
نیویورک تایمز

www.ketab.ir

ظاهر محدود ارائه شده‌اند، فقط به دادن پاسخ «صحیح» یا «غلط» بسنده نکنند و با نگاهی درونی به راه حل‌هایی شخصی دست یابند.

کوتاه سخن آنکه شرایط برای رشد خلاقیت فردی بارها و بارها فراهم شده است. موضوعاتی که در این کتاب در قالب تمرین ارائه شده‌اند عبارت‌اند از ارزیابی مجدد تمرین بر مبنای مؤلفه‌های شخصی، ایجاد شرایطی برای پرسش از خود به وسیله‌ی حرکت از معلوم به مجهول یا به عبارتی از شناخته‌ها به ناشناخته‌ها، تشویق در استفاده از مفاهیم آن گونه که بر اصول فنی فائق آیند، به جای به کار گرفتن روش‌های معمول، توجه بر این نکته که کشف اصول طراحی از آموزش و به خاطر سپاری آنها مهم‌تر است، و یافتن روش‌های مفهومی فردی برای حل مسئله تمرین‌هایی که در ابتدا به دانشجویان ارائه می‌شود نه تنها به منظور آموزش اصول پایه‌ای طراحی است، بلکه تشویقی برای خلاقیت و اعتماد به نفس آنان است.

طیف وسیع راه حل‌های ارائه شده در هر تمرین، بیانگر گوناگونی گزینه‌ها و روش‌های بالقوه‌ای است که از طریق هر تمرین به دست می‌آید. در اینجا کشف استعداد‌های ذاتی اصلی‌ترین هدف مورد نظر بوده است. هر چند در برخی از راه حل‌های ارائه شده انحراف از مسیر اصلی دیده می‌شود، باز هم ارزنده و درخور ارائه‌اند.

اغلب تمرین‌های ارائه شده در این کتاب برای یک مسئله در پی رسیدن به چندین راه حل‌اند و سعی در ایجاد شرایطی می‌شود که به توسعه‌ی مجموعه‌ای از راه حل‌ها بینجامد. بنابراین در ابتدا محدودیت را می‌شکنند و احساس نیاز را قوت می‌بخشد. این کتاب با آماده کردن ذهنیت فرد، که مسئله‌ای به جای یک دو راه حل می‌تواند ۲۰ راه حل داشته باشد، به دانشجو می‌آموزد که راه حل‌های موفق به کار گرفته نشده بی‌شمار است. مفهوم «نیاموخته» در اینجا به خوبی به

اغلب مردم بر این باورند که اصول ارتباط بصری مؤثر و کارآمد بر مبنای خواستی قوی و نگرشی فردی شکل می‌گیرد، در حالی که باوجود این اشتیاق و شرایط خاص و دشوار، حقیقت آن است که مفاهیم ضروری ارتباط بصری به صورت مستقیم آموخته نمی‌شوند، البته آنچه سبب کیفیت مطلوب در آموزش مستقیم می‌شود، مطالعه‌ی رسانه‌ها و روش‌های فنی گوناگون است. از سویی دانش عملی مختصری برای انتقال رهیافتی مفهومی و در ارتباطات بصری کسب شده و این در حالی است که باید شرایط لازم به منظور کشف و شناخت دانشجویان در این عرصه فراهم شود.

برای استادان رشته‌ی مدام در حال تغییر ارتباط بصری دانستن آنکه چگونه به خلق این شرایط و کشف و شناخت بپردازند کاری بس دشوار است. در طراحی تکالیف درسی دانشجویان، توجه به چند نکته ضروری است، نخست؛ تکالیف نه تنها باید از نظر آموزشی معقول باشند، بلکه باید اهمیت مباحث برای دانشجویان ملموس شود، همچنین آنها را به سمت روش‌های کشف نشده‌ی حل تمرین‌ها سوق دهد.

استادان نباید بپندارند که لزوماً ثبت نام در مدرسه‌ی طراحی موجب شکل‌گیری علاقه‌ای جدی در حل تمرین‌های ارتباط بصری می‌شود، بلکه این توانایی در نتیجه‌ی سروکار داشتن با تمرین‌های همراه با علاقه و انگیزه‌ی شخصی است که توسعه می‌یابد.

نکته‌ی درخور توجه آنکه استادان طراحی باید فرایند ارتباط بصری را به گونه‌ای هیجان‌انگیز و جذاب ارائه دهند، از این رو تمرین‌های کتاب به منظور خلق برنامه‌های بدیع راهبردی و کسب نتایج فوری و ابتکاری سازمان یافته‌اند. هر تکلیف درسی به گونه‌ای طراحی شده است که دانشجویان در فرایندی فراتر از تفکرات و پژوهش‌های سنتی و مرسوم هدایت شوند و در مواجهه با سوالاتی بی‌شمار که به نظر می‌رسد در چارچوبی به

تصویر کشیده می‌شود و به دانشجویان یادآوری می‌کند که فراتر از حد معمول بروند و پاسخ‌ها را بیاموزند و به روند آنها فکر کنند و به قلمرو خودجوش و غریزی راه یابند.

ساختار کتاب سواد بصری تا انتها بر مبنای این گونه تجربه‌ورزی شکل گرفته است و سعی بر آن دارد که مخاطبان را به حل مسائل مهم‌تر و به افزایش دقت تشویق کند. به خوانندگان خویش اجازه می‌دهد از سطح راه‌حل‌های دم‌دستی و مورد علاقه‌شان فراتر روند و به ارزیابی‌های معناوارتری دست یابند. این رهیافت مفهومی، در حل مسائل بصری، کاوش در سواد بصری را در بر دارد، مسئولیتی که باید آن را ارتباطات بصری بپذیرد تا سطح فرهنگی سواد بصری جامعه را افزایش دهد، رهیافتی که در مواجهه با ناشناخته‌ها، با پشتکار و بررسی درونی، امید به پرورش نسل آینده‌ی طراحان بصری را نوید می‌دهد.

www.kanooni.com

از همه‌ی کسانی که در تکمیل این کتاب ما را یاری کرده‌اند تشکر و قدردانی می‌کنیم.

همکاران و دستیارانی که با نظرها و پیشنهادهای خود ما را یاری کردند؛ به ویژه از «سیلاس رودس» به خاطر دانش و معرفتش، «دیوید رودز» برای حمایت و دلگرمی‌هایش، دکتر «توماس نان» به خاطر درک و اعتمادش و «جک اندولت» برای صبر و دوستی و توصیه‌های مفیدش در تنظیم بخش تصویرسازی سپاسگزاریم.

قدردانیم از جمله زحمات ویراستارانمان در «واتسون -گوپتیل» مدیر اجرایی ویراستاری «ماری سوفادی» و ویراستار ارشد «کاندیس زنی» که با جدیت و دلگرمی‌شان ما را راهنمون شدند و از دستیار ویراستار پل لوکاس که مهارت و درکش از کار را به خاطر خواهیم داشت.

تشکر ویژه را تقدیم می‌کنم به «جان فیوفر» که بسیاری از صفحات را همراه با «جین کرونین»، «توماس گیانفاگنا»، «ماری ال میر»، و «الیزابت روزنتال» طراحی کرد و «موریس شرمن» که با تلاش خود عکس‌های هنری سراسر این کتاب را تهیه کرده است. در پایان، این تلاش بدون همکاری مدیریت مطبوعات «هنرهای بصری»^۱ و با مسئولیت محدود، که چاپ و تکثیر صفحه‌های اصلی تمرین‌ها را به انجام رسانده‌اند، امکان‌پذیر نبود.